

ΤΡΙΤΗ ΕΒΡΟΠΕΪΚΗ ΣΥΝΟΤ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONES DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPAISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHEITHIUNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD-EUROPSKE UNJE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

LUXEMBOURG

EUROPAS SAVIEMBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EVROPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

ORDONANȚA CURȚII (Camera a noua)

- 1279133 -

9 ianuarie 2024*

„Trimitere preliminară – Articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții – *Acte éclairé* – Decizia 2006/928/CE – Mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției – Natură și efecte juridice – Caracter obligatoriu pentru România – Efectul direct al obiectivelor de referință – Obligația de a lupta împotriva corupției în general și în special a corupției la nivel înalt – Obligația de a prevedea sancțiuni penale disuasive și efective – Termen de prescripție a răspunderii penale – Decizie a unei curți constituționale prin care a fost invalidată o dispoziție națională care reglementează cauzele de întrerupere a acestui termen – Risc sistemic de impunitate – Principiul legalității infracțiunilor și pedepselor – Cerințele privind previzibilitatea și precizia legii penale – Principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*) – Principiul securității juridice – Standard național de protecție a drepturilor fundamentale – Obligația instanțelor unui stat membru de a lăsa neaplicate deciziile curții constituționale și/sau ale instanței supreme ale acestui stat membru în caz de neconformitate cu dreptul Uniunii”

În cauza C-131/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Brașov (România), prin decizia din 2 martie 2023, primită de Curte la 3 martie 2023, în procedura penală împotriva

C.A.A.,

C.V.,

cu participarea:

Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Brașov,

* Limba de procedură: română.

Unității Administrativ-Teritoriale Județul Brașov,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din doamna O. Spineanu-Matei, președintă de cameră, domnul C. Lycourgos (raportor), președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a noua, și doamna L. S. Rossi, judecătoare.

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona.

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere decizia luată, după ascultarea avocatului general, de a se pronunța prin ordonanță motivată, în conformitate cu articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții,

dă prezenta

Ordonanță

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, a articolului 325 alineatul (1) TFUE, a articolului 2 alineatul (1) din Convenția elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene, semnată la Bruxelles la 26 iulie 1995 (JO 1995, C 316, p. 49, Ediție specială, 19/vol. 12, p. 51, denumită în continuare „Convenția PIF”), a Deciziei 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (JO 2006, L 354, p. 56, Ediție specială, 11/vol. 51, p. 55), a articolului 49 alineatul (1) ultima teză și a articolului 53 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și a principiului supremației dreptului Uniunii.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unor căi extraordinare de atac introduse de C.A.A. și de C.V., având ca obiect desființarea unei hotărâri definitive prin care au fost condamnați pentru săvârșirea unor infracțiuni de trafic de influență, de luare de mită și de abuz în serviciu, în ceea ce îl privește pe C.A.A., și de abuz în serviciu, în ceea ce îl privește pe C.V.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Decizia 2006/928 a fost adoptată în contextul aderării României la Uniunea Europeană, prevăzută pentru 1 ianuarie 2007, în special în temeiul articolelor 37 și 38 din Actul privind condițiile de aderare a Republicii Bulgaria și a României și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (JO 2005, L 157, p. 203), intrat în vigoare la 1 ianuarie 2007.
- 4 Considerentele (1)-(6) și (9) ale acestei decizii au următorul cuprins:
 - „(1) Uniunea Europeană este instituită pe principiul statului de drept, un principiu comun tuturor statelor membre.
 - (2) Spațiul de libertate, securitate și justiție, precum și piața internă instituite prin Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul de instituire a Comunității Europene se bazează pe convingerea reciprocă în privința faptului că deciziile și practicile administrative și judiciare din toate statele membre respectă pe deplin statul de drept.
 - (3) Această condiție implică existența, în toate statele membre, a unui sistem judiciar și administrativ imparțial, independent și eficient, înzestrat cu mijloace suficiente, între altele, pentru a lupta împotriva corupției.
 - (4) La 1 ianuarie 2007, România va deveni membru al Uniunii Europene. Deși apreciază eforturile considerabile făcute de România pentru a finaliza pregătirile de aderare la Uniunea Europeană, Comisia [Europeană] a identificat în raportul său din 26 septembrie 2006 chestiuni rămase nerezolvate, în special în ceea ce privește responsabilizarea și eficiența sistemului judiciar și ale organelor de aplicare a legii, domenii în care sunt necesare progrese suplimentare pentru a garanta capacitatea acestor organe de a aplica măsurile adoptate pentru a institui piața internă și spațiul de libertate, securitate și justiție.
 - (5) Articolul 37 din Actul de aderare împuternicește Comisia să adopte măsurile necesare în cazul unui risc iminent de perturbare a funcționării pieței interne ca urmare a nerespectării de către România a angajamentelor asumate. Articolul 38 împuternicește Comisia să adopte măsurile necesare în cazul unui risc iminent privind apariția unor deficiențe grave în România în ceea ce privește transpunerea, stadiul aplicării sau al asigurării respectării actelor adoptate în temeiul titlului VI din Tratatul UE sau al actelor adoptate în temeiul titlului IV din Tratatul CE.
 - (6) Chestiunile nerezolvate în ceea ce privește responsabilizarea și eficiența sistemului judiciar și ale organelor de aplicare a legii justifică instituirea unui mecanism de cooperare și de verificare a progreselor realizate de

România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției.

[...]

(9) Prezenta decizie ar trebui modificată în cazul în care evaluarea Comisiei arată că este necesară modificarea obiectivelor de referință. Prezenta decizie va fi abrogată atunci când au fost atinse toate obiectivele de referință.”

5 Articolul 1 din Decizia 2006/928 prevede:

„În fiecare an, până la 31 martie cel târziu, iar în primul an la 31 martie 2007, România prezintă Comisiei un raport privind progresele realizate în vederea atingerii fiecăruia dintre obiectivele de referință enumerate în anexă.

Comisia poate, în orice moment, să ofere ajutor tehnic prin diverse mijloace sau să colecteze ori să facă schimb de informații privind obiectivele de referință. De asemenea, Comisia poate organiza, în orice moment, misiuni de experți în acest sens în România. Autoritățile române oferă Comisiei sprijinul necesar în acest context.”

6 Anexa la aceeași decizie are următorul cuprins:

„Obiectivele de referință pe care România trebuie să le atingă, prevăzute la articolul 1:

1. Garantarea unui proces judiciar mai transparent și mai eficient totodată, în special prin consolidarea capacităților și a responsabilizării Consiliului Superior al Magistraturii. Raportarea și evaluarea impactului noilor coduri de procedură civilă și administrativă.
2. Înființarea, conform celor prevăzute, a unei agenții pentru integritate cu responsabilități în domeniul verificării patrimoniului, al incompatibilităților și al conflictelor de interese potențiale, precum și cu capacitatea de a adopta decizii obligatorii care să poată duce la aplicarea unor sancțiuni disuasive.
3. Continuarea, în baza progreselor realizate deja, a unor cercetări profesionale și imparțiale cu privire la acuzațiile de corupție la nivel înalt.
4. Adoptarea unor măsuri suplimentare de prevenire și combatere a corupției, în special în cadrul administrației locale.”

Dreptul român

Constituția României

7 Principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*) este enunțat la articolul 15 alineatul (2) din Constituția României, potrivit căruia

„[I]egea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”.

8 Articolul 147 alineatele (1) și (4) din Constituția României prevede:

„(1) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale [România] dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

[...]

(4) Deciziile Curții Constituționale se publică în *Monitorul Oficial al României*. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.”

Legislația penală

9 La 1 februarie 2014, a intrat în vigoare Legea nr. 286 din 17 iulie 2009 privind Codul penal (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, denumită în continuare „Codul penal”).

10 Domeniul de aplicare al principiului aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), care este enunțat la articolul 15 alineatul (2) din Constituția României, este precizat la articolul 5 alineatul (1) din Codul penal, potrivit căruia:

„În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.”

11 Articolul 154 alineatul (1) din Codul penal prevede:

„Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:

a) 15 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani;

b) 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani;

c) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;

d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani;

e) 3 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii care nu depășește un an sau amenda.”

- 12 Înainte de intrarea în vigoare a Codului penal, dispoziția care reglementa întreruperea termenelor de prescripție în materie penală prevedea următoarele:

„Cursul termenului prescripției prevăzute în articolul 122 se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act care, potrivit legii, trebuie comunicat învinuitului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal.”

- 13 În versiunea rezultată din Legea nr. 286/2009, articolul 155 alineatul (1) din Codul penal prevedea:

„Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.”

- 14 Acest articol 155 alineatul (1) a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71 din 30 mai 2022 pentru modificarea articolului 155 alineatul (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 531 din 30 mai 2022, denumită în continuare „OUG nr. 71/2022”) după cum urmează:

„Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului.”

- 15 Articolul 426 din Legea nr. 135 din 1 iulie 2010 privind Codul de procedură penală (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010), în versiunea aplicabilă litigiului principal, intitulat „Cazurile de contestație în anulare”, prevede la litera b):

„Împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare în următoarele cazuri:

[...]

- b) când inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 16 Printr-o sentință penală din 30 aprilie 2020 a Tribunalului Brașov (România), rămasă definitivă ca urmare a unei decizii penale a Curții de Apel Brașov (România) din 1 februarie 2022, C.A.A. a fost găsit vinovat de săvârșirea infracțiunilor de luare de mită, de trafic de influență și de abuz în serviciu, iar C.V. de săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu. În legătură cu proceduri de achiziții publice desfășurate în România, C.A.A. a fost condamnat la o pedeapsă cu închisoarea de șapte ani și zece luni, însoțită de o pedeapsă complementară de

interzicere a exercitării anumitor drepturi pe o perioadă de cinci ani. C.V. a fost condamnat la o pedeapsă cu închisoarea de doi ani a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere pe durata unui termen de supraveghere de trei ani.

- 17 La 1 februarie 2022, în temeiul hotărârii de condamnare, Tribunalul Brașov a emis un mandat de executare a pedepsei închisorii pronunțate împotriva lui C.A.A.
- 18 În cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere prezintă o jurisprudență națională referitoare la articolul 155 alineatul (1) din Codul penal, în versiunea rezultată din Legea nr. 286/2009, care poate avea o incidență determinantă asupra situației contestatorilor din litigiul principal.
- 19 Această instanță arată, în primul rând, că Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018, publicată la 25 iunie 2018 (denumită în continuare „Decizia nr. 297/2018 a Curții Constituționale”), a admis o excepție de neconstituționalitate privind această dispoziție în măsura în care prevedea întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură”.
- 20 Curtea Constituțională ar fi arătat printre altele că dispoziția menționată era lipsită de previzibilitate și contrară principiului legalității incriminării, întrucât sintagma „oricărui act de procedură” avea în vedere și acte care nu erau comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i astfel acestuia să ia cunoștință de începerea unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale.
- 21 Ea ar fi constatat de asemenea că articolul 155 alineatul (1) din Codul penal, în versiunea anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009, îndeplinea condițiile de previzibilitate impuse prin dispozițiile constituționale relevante, întrucât prevedea că întreruperea cursului prescripției răspunderii penale se putea realiza doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat învinutului sau inculpatului.
- 22 În al doilea rând, din explicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că, timp de mai mulți ani, legiuitorul național nu a intervenit ca urmare a Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale pentru a înlocui dispoziția, declarată neconstituțională, a articolului 155 alineatul (1) din Codul penal.
- 23 În al treilea rând, instanța de trimitere precizează că Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 358 din 26 mai 2022, publicată la 9 iunie 2022 (denumită în continuare „Decizia nr. 358/2022 a Curții Constituționale”), a admis o nouă excepție de neconstituționalitate privind articolul 155 alineatul (1) din Codul penal. În această decizie, Curtea Constituțională ar fi clarificat faptul că Decizia nr. 297/2018 avea natura juridică a unei decizii de neconstituționalitate „simple”. Subliniind lipsa unei intervenții a legiuitorului ulterior acestei Decizii nr. 297/2018, precum și faptul că efectul combinat al acestei din urmă decizii și al acestei lipse de intervenție determinase o nouă situație lipsită de claritate și de previzibilitate în ceea ce privește normele aplicabile întreruperii termenului de prescripție a răspunderii penale, situație ce a determinat apariția unei practici judiciare

neunitare, Curtea Constituțională ar fi precizat că, între data publicării Deciziei nr. 297/2018 și intrarea în vigoare a unui act normativ care să stabilească norma aplicabilă, „fondul activ al legislației [române] nu conține[a] vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale”.

- 24 În al patrulea rând, din cererea de decizie preliminară reiese că, la 30 mai 2022, și anume după ce Decizia nr. 358/2022 a Curții Constituționale a fost pronunțată, însă înainte ca ea să fi fost publicată, guvernul român, acționând în calitate de legiuitor delegat, a adoptat OUG nr. 71/2022, intrată în vigoare la aceeași dată, prin care articolul 155 alineatul (1) din Codul penal a fost modificat în sensul că cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură care trebuie comunicat suspectului sau inculpatului.
- 25 În al cincilea rând, instanța de trimitere arată că, prin Decizia nr. 67 din 25 octombrie 2022, publicată la 28 noiembrie 2022, Înalta Curte de Casație și Justiție a precizat că, în dreptul român, normele referitoare la întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale sunt norme de drept penal material și că, în consecință, sunt supuse principiului activității legii penale, fără a aduce atingere principiului aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), astfel cum este garantat printre altele la articolul 15 alineatul (2) din Constituția României.
- 26 În consecință, Înalta Curte de Casație și Justiție ar fi statuat că o hotărâre definitivă de condamnare poate în principiu să facă obiectul unei contestații în anulare întemeiate pe efectele Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale ca lege penală mai favorabilă (*lex mitior*). O asemenea posibilitate ar fi însă exclusă atunci când instanța de apel a examinat deja problema prescripției răspunderii penale în cursul procesului care a condus la această hotărâre definitivă de condamnare.
- 27 C.A.A. și C.V. au formulat fiecare la Curtea de Apel Brașov, care este instanța de trimitere, în temeiul articolului 426 litera b) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, în versiunea aplicabilă litigiului principal, o contestație în anulare prin care au solicitat desființarea sentinței penale din 30 aprilie 2020, menționată la punctul 16 din prezenta ordonanță, explicând că fuseseră condamnați deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal, și anume împlinirea termenului de prescripție a răspunderii lor penale. La data introducerii contestației sale în anulare, și anume la 21 iunie 2022, C.A.A. era încarcerat.
- 28 În susținerea căii de atac formulate, acești contestatori invocă, în temeiul principiului aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), intervenirea prescripției răspunderii lor penale ca urmare a Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale.
- 29 Contestatorii menționați susțin în esență că, între data publicării Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale, și anume 25 iunie 2018, și cea a publicării

Deciziei nr. 358/2022 a acestei curți, și anume 9 iunie 2022, dreptul român nu prevedea nicio cauză de întrerupere a termenului de prescripție a răspunderii penale.

- 30 Or, faptul că, în perioada cuprinsă între aceste date, fondul activ al legislației nu prevedea nicio cauză de întrerupere a termenului de prescripție a răspunderii penale ar constitui, în sine, o lege penală mai favorabilă care ar trebui să le fie aplicată în conformitate cu principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), care este consacrat printre altele de Constituția României.
- 31 Dacă ar fi reținută o asemenea interpretare, instanța de trimitere constată că, având în vedere data săvârșirii infracțiunilor care au condus la condamnarea contestatorilor din litigiul principal, termenul de prescripție pentru aceste infracțiuni ar fi fost împlinit anterior rămânerii definitive a hotărârii de condamnare a contestatorilor menționați, ceea ce ar conduce la încetarea procesului penal și la imposibilitatea condamnării penale a acestora din urmă.
- 32 În acest context, instanța de trimitere ridică problema compatibilității cu dreptul Uniunii a interpretării susținute de contestatorii din litigiul principal. Instanța menționată arată, mai întâi, că această interpretare ar avea ca efect exonerarea lor de răspunderea penală pentru infracțiuni de corupție, în condițiile în care Decizia 2006/928 obligă România să combată în mod eficient și disuasiv astfel de infracțiuni.
- 33 Aceasta mai subliniază că litigiul principal are ca obiect atât infracțiuni de corupție propriu-zisă, și anume infracțiuni de luare de mită și de trafic de influență legate de încheierea unor contracte de achiziții publice, cât și infracțiuni asimilate celor de corupție, și anume infracțiuni de abuz în serviciu comise tot în legătură cu contracte de achiziții publice de către funcționari publici, dintre care unul ocupa o funcție deosebit de importantă în cadrul unei unități administrativ-teritoriale.
- 34 În continuare, instanța de trimitere arată că interpretarea susținută de contestatorii din litigiul principal, care ar avea ca efect exonerarea lor de răspunderea penală, trebuie examinată și în raport cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cu articolul 325 alineatul (1) TFUE și cu articolul 2 alineatul (1) din Convenția PIF. Aceste dispoziții, care ar privi protecția intereselor financiare ale Uniunii, ar fi aplicabile în speță pentru motivul că infracțiunile în discuție în litigiul principal ar fi fost săvârșite în legătură cu proceduri de achiziții publice, care ar fi fost finanțate din fonduri publice și ar fi determinat aplicarea taxei pe valoarea adăugată (TVA).
- 35 Instanța menționată adaugă, în această privință, că bugetul Uniunii este finanțat printre altele din sumele achitate de statele membre, care sunt calculate prin aplicarea unui procent la venitul național brut. Prin urmare, faptele care prejudiciază bugetul național ar influența cuantumul contribuției statului membru la bugetul Uniunii Europene, afectând în mod implicit și interesele financiare ale acesteia din urmă.

- 36 În sfârșit, instanța de trimitere arată că cererea sa de decizie preliminară trebuie să fie examinată și în raport cu articolul 49 alineatul (1) ultima teză și cu articolul 53 din cartă, dat fiind că, în funcție de răspunsul dat de Curte, instanța națională ar putea fi determinată să aplice principiul legii penale mai favorabile, precum și să verifice dacă standardele naționale de protecție care decurg din efectele atribuite deciziilor Curții Constituționale respectă supremația dreptului Uniunii.
- 37 Instanța de trimitere precizează că efectele Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale asupra prescripției răspunderii penale au condus la încetarea procesului penal într-un număr deosebit de mare de cauze, cu prejudicii semnificative, precum și la redeschiderea unor cauze judecate definitiv în perioada cuprinsă între 25 iunie 2018, data publicării Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale, și 30 mai 2022, data intrării în vigoare a OUG nr. 71/2022, fiind afectată eficacitatea întregului sistem judiciar, care ar fi lipsit de un element esențial în lupta împotriva corupției.
- 38 În plus, Comisia și-ar fi exprimat, în Raportul din 22 noiembrie 2022 către Parlamentul European și Consiliu privind progresele realizate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare [COM(2022) 664 final], preocupările în legătură cu impactul major al acestei jurisprudențe asupra unor dosare penale aflate în curs de soluționare, în special în dosarele de corupție.
- 39 În aceste condiții, Curtea de Apel Brașov a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Prevederile articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf [TUE], articolul 325 [alineatul (1)] TFUE, articolul 2 alineatul (1) din Convenția PIF și Decizia [2006/928] trebuie interpretate în sensul că se opun aplicării unei decizii pronunțate de Curtea Constituțională [România] prin care s-a constatat retroactiv lipsa cazurilor de întrerupere a cursului prescripției, în condițiile existenței unei jurisprudențe generalizate și de durată a instanțelor naționale, inclusiv a [Înaltei Curți de Casație și Justiție, România], și dacă prin aplicarea respectivei decizii s-ar ajunge la un risc sistemic de impunitate prin redeschiderea unui număr semnificativ de cauze penale judecate definitiv și pronunțarea, într-o cale extraordinară de atac, a unei soluții de încetare a procesului penal ca urmare a constatării intervenirii prescripției?
- 2) Dacă principiul supremației dreptului [Uniunii] prin raportare la Decizia [2006/928] și articolul 49 alineatul (1) teza a treia (principiul retroactivității legii penale mai favorabile) din [cartă] se opun reanalizării, în faza de executare a pedepsei, prin intermediul unei căi extraordinare de atac, a prescripției răspunderii penale în condițiile în care formularea respectivei căi de atac este consecința unei decizii a Curții Constituționale, pronunțată ulterior rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, prin care este răsturnată o jurisprudență generalizată și de durată a instanțelor naționale, și dacă în acest fel este afectat caracterul disuasiv și efectiv al pedepsei, precum și securitatea și stabilitatea raporturilor juridice?

- 3) Principiul supremației dreptului [Uniunii] prin raportare la articolul 53 din [cartă] permite aplicarea unor standarde naționale de protecție, cum ar fi cel din litigiul principal, garantate de dreptul intern al statului membru, rezultat[e] în urma efectelor atribuite deciziilor Curții Constituționale dacă în acest mod este afectată aplicarea eficiență a dreptului Uniunii Europene pe teritoriul statului membru?"

Procedura în fața Curții

- 40 Prin decizia președintelui Curții din 30 martie 2023, procedura în prezenta cauză a fost suspendată până la pronunțarea hotărârii în cauza Lin (C-107/23 PPU).
- 41 Întrucât Curtea a pronunțat, la 24 iulie 2023, hotărârea în cauza Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606), președintele Curții a dispus, în aceeași zi, reluarea procedurii.
- 42 Instanța de trimitere, căreia grefă i-a comunicat hotărârea menționată, a informat Curtea că intenționa să își mențină cererea de decizie preliminară.
- 43 În cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere a solicitat Curții judecarea prezentei cauze potrivit procedurii accelerate prevăzute la articolul 105 din Regulamentul de procedură al Curții.
- 44 Având în vedere decizia de a se pronunța prin ordonanță motivată în conformitate cu articolul 99 din Regulamentul de procedură, nu mai este necesară pronunțarea asupra acestei cereri.

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 45 Trebuie amintit că, în temeiul unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite la articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru decizia ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este în principiu obligată să se pronunțe [Hotărârea din 21 martie 2023, Mercedes-Benz Group (Răspunderea producătorilor de vehicule echipate cu dispozitive de manipulare), C-100/21, EU:C:2023:229, punctul 52 și jurisprudența citată].
- 46 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertință. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu

dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [Hotărârea din 21 martie 2023, Mercedes-Benz Group (Răspunderea producătorilor de vehicule echipate cu dispozitive de manipulare), C-100/21, EU:C:2023:229, punctul 53 și jurisprudența citată].

- 47 În speță, prima întrebare adresată de instanța de trimitere privește printre altele interpretarea articolului 325 alineatul (1) TFUE și a articolului 2 alineatul (1) din Convenția PIF, care au ca obiect protecția intereselor financiare ale Uniunii.
- 48 Este necesar să se arate că litigiul principal privește, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 16 din prezenta ordonanță, infracțiuni de luare de mită, de trafic de influență și de abuz în serviciu săvârșite în legătură cu proceduri de achiziții publice desfășurate în România.
- 49 Or, spre deosebire de infracțiunile de corupție vizate în unele dintre litigiile în discuție în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034), care fuseseră săvârșite în legătură cu proceduri de achiziții publice finanțate parțial din fonduri europene, niciun element din dosarul de care dispune Curtea nu tinde să indice că interesele financiare ale Uniunii ar fi fost afectate de infracțiunile care fac obiectul litigiului principal.
- 50 Mai precis, împrejurarea că TVA-ul a fost aplicat în cadrul procedurilor de achiziții publice în cauză nu poate fi suficientă pentru a considera că interesele financiare ale Uniunii au fost afectate. De asemenea, nu poate fi suficient faptul, evocat de instanța de trimitere, că infracțiunile săvârșite au putut cauza un prejudiciu bugetului național, ceea ce ar putea influența cuantumul contribuției României la bugetul Uniunii.
- 51 Din ceea ce precedă rezultă că prima întrebare, în măsura în care privește interpretarea articolului 325 alineatul (1) TFUE și a articolului 2 alineatul (1) din Convenția PIF, nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal. Prin urmare, ea este, în această măsură, vădit inadmisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

- 52 În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură, Curtea, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, poate oricând să decidă să se pronunțe prin ordonanță motivată atunci când răspunsul la o întrebare formulată cu titlu preliminar poate fi în mod clar dedus din jurisprudență.
- 53 Trebuie amintit de asemenea că cooperarea judiciară instituită prin articolul 267 TFUE este întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între Curte și instanțele naționale. Pe de o parte, Curtea nu este abilitată să aplice normele dreptului Uniunii la o speță determinată, ci numai să se pronunțe cu privire la interpretarea tratatelor și a actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul

- Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 201, precum și jurisprudența citată). Pe de altă parte, în conformitate cu punctul 11 din Recomandările Curții de Justiție a Uniunii Europene în atenția instanțelor naționale, referitoare la efectuarea trimerilor preliminar (JO 2019, C 380, p. 1), instanțele naționale sunt cele cărora le revine sarcina de a deduce în litigiile pendinte în fața lor consecințele concrete ale elementelor de interpretare furnizate de Curte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2018, Roche Lietuva, C-413/17, EU:C:2018:865, punctul 43).
- 54 În speță, în pofida îndoielilor exprimate de instanța de trimitere, Curtea apreciază că interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța de trimitere poate fi dedusă în mod clar din Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034), și din Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606). Este necesar, așadar, să se aplice articolul 99 din Regulamentul de procedură în prezenta cauză.
- 55 Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 53 din prezenta ordonanță, va reveni instanței de trimitere sarcina de a deduce în litigiul principal consecințele concrete ale elementelor de interpretare care decurg din această jurisprudență a Curții.
- 56 Întrebările adresate de instanța de trimitere, care trebuie analizate împreună, privesc, în măsura în care sunt admisibile, interpretarea articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, a articolului 49 alineatul (1) ultima teză și a articolului 53 din cartă, precum și a Deciziei 2006/928.
- 57 Din motivarea deciziei de trimitere reiese însă că îndoielile instanței de trimitere aflate la originea acestor întrebări privesc în esență interpretarea, pe de o parte, a dispozițiilor dreptului Uniunii care impun statelor membre obligația să combată în mod eficient corupția și, pe de altă parte, a garanțiilor care decurg din principiul legalității infracțiunilor și pedepselor.
- 58 În aceste condiții, întrebările menționate trebuie să fie examinate numai în raport cu Decizia 2006/928, precum și cu articolul 49 alineatul (1) și cu articolul 53 din cartă.
- 59 Rezultă că, prin intermediul întrebărilor formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă dispozițiile dreptului Uniunii menționate la punctul precedent trebuie interpretate în sensul că instanțele unui stat membru sunt obligate să lase neaplicate, pe de o parte, decizii ale curții constituționale a acestui stat membru prin care este invalidată dispoziția legislativă națională care reglementează cauzele de întrerupere a termenului de prescripție în materie penală din cauza unei încălcări a principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, precum și, pe de altă parte, o decizie a instanței supreme a statului membru menționat din care reiese că normele care reglementează aceste cauze de întrerupere, astfel cum decurg din această jurisprudență constituțională, pot fi

aplicate retroactiv ca lege penală mai favorabilă (*lex mitior*) pentru a repune în discuție hotărâri definitive de condamnare, în condițiile în care aceste decizii au drept consecință încetarea, ca urmare a prescrierii răspunderii penale, a unui număr considerabil de procese penale, inclusiv procese referitoare la infracțiuni de corupție.

Cu privire la încălcarea obligației ce revine României de a combate în mod efectiv corupția

- 60 Curtea a avut deja ocazia să statueze că Decizia 2006/928 este, atât timp cât nu a fost abrogată, obligatorie în toate elementele sale pentru România și că obiectivele de referință ce figurează în anexa la aceasta, care urmăresc să asigure respectarea de către acest stat membru a valorii statului de drept prevăzute la articolul 2 TUE, au caracter obligatoriu pentru statul membru respectiv, în sensul că acesta este ținut să ia măsurile adecvate pentru atingerea acestor obiective, ținând seama în mod corespunzător, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, de rapoartele întocmite de Comisie pe baza deciziei respective, în special de recomandările formulate în rapoartele menționate (Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 175).
- 61 Printre obiectivele de referință enunțate în anexa la Decizia 2006/928 figurează „[c]ontinuarea, în baza progreselor realizate deja, a unor cercetări profesionale și imparțiale cu privire la acuzațiile de corupție la nivel înalt” (al treilea obiectiv de referință), precum și „[a]doptarea unor măsuri suplimentare de prevenire și combatere a corupției, în special în cadrul administrației locale” (al patrulea obiectiv de referință).
- 62 Din aceste obiective de referință, care au caracter obligatoriu pentru România, rezultă că Decizia 2006/928 stabilește obligația României de a combate în mod efectiv corupția în general și îndeosebi corupția la nivel înalt, în special în cadrul administrației locale. În această privință, din decizia de trimitere reiese că C.A.A. ocupa o funcție importantă de conducere în cadrul unei autorități a administrației publice locale din România.
- 63 Pentru a se conforma prevederilor acestei decizii, care impun prevenirea și combaterea corupției, astfel cum este menționată la punctul anterior, România trebuie să prevadă sancțiuni penale care au caracter efectiv și disuasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 190 și 191).
- 64 În plus, revine României sarcina de a se asigura că normele sale de drept penal și de procedură penală permit o sancționare efectivă a infracțiunilor de corupție. Astfel, deși sancțiunile prevăzute și procedurile penale instituite pentru combaterea acestor infracțiuni intră în competența acestui stat membru, respectiva competență este limitată nu numai de principiile proporționalității și echivalenței.

ei și de principiul efectivității, care impune ca sancțiunile respective să aibă un caracter efectiv și disuasiv. Această cerință de efectivitate se extinde în mod necesar atât la urmărirea și la sancționarea infracțiunilor de corupție, cât și la punerea în aplicare a pedepselor dispuse, întrucât, în lipsa unei executări efective a sancțiunilor, ele nu ar putea avea caracter efectiv și disuasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 192).

- 65 În speță, din explicațiile furnizate de instanța de trimitere, așa cum au fost rezumate la punctele 18-26 din prezenta ordonanță, reiese că, pe de o parte, în temeiul Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, în perioada cuprinsă între 25 iunie 2018, data publicării acestei Decizii nr. 297/2018, și 30 mai 2022, data intrării în vigoare a OUG nr. 71/2022, dreptul român nu prevedea nicio cauză care să permită întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale și că, pe de altă parte, potrivit Deciziei nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, regula ce rezultă din această jurisprudență constituțională poate fi invocată ca lege penală mai favorabilă (*lex mitior*), iar aceasta inclusiv pentru a repune în discuție hotărâri definitive de condamnare.
- 66 În ceea ce privește efectele concrete pe care le-ar putea determina jurisprudența națională menționată, instanța de trimitere arată că, în cadrul litigiului principal, aplicarea ca lege penală mai favorabilă (*lex mitior*) a regulii ce rezultă din Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, potrivit căreia, în perioada menționată la punctul precedent, dreptul român nu prevedea nicio cauză de întrerupere a termenului de prescripție a răspunderii penale, ar avea drept consecință faptul că termenul de prescripție prevăzut pentru infracțiunile în discuție în litigiul principal s-ar fi împlinit înainte ca hotărârea de condamnare a contestatorilor din litigiul principal să devină definitivă, ceea ce ar conduce la încetarea procesului penal și la imposibilitatea condamnării acestora din urmă.
- 67 Instanța de trimitere a mai subliniat că Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale sunt susceptibile să afecteze un „număr deosebit de mare de cauze”, inclusiv cauze soluționate prin pronunțarea unor hotărâri definitive de condamnare, care ar putea fi repuse în discuție prin intermediul unor căi de atac extraordinare, precum cele în discuție în litigiul principal.
- 68 În plus, datele prezentate de Comisie în raportul său menționat la punctul 38 din prezenta ordonanță, întocmit în executarea articolului 2 din Decizia 2006/928, confirmă existența riscului ca numeroase cazuri de corupție să nu mai poată fi sancționate din cauza prescrierii răspunderii penale pentru faptele respective. Astfel, din acest raport evocat de instanța de trimitere reiese că Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale ar putea conduce „la încetarea procedurilor penale și la eliminarea răspunderii penale într-un număr semnificativ de cazuri” și că „încetarea procedurilor penale într-un număr atât de mare de cauze de corupție poate avea un impact semnificativ asupra eforturilor de combatere a corupției la nivel înalt”.

- 69) Din elementele care precedă se poate deduce că situația juridică ce rezultă din aplicarea Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, precum și din Decizia nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție generează un risc sistemic de impunitate pentru infracțiunile de corupție, în special în cauzele a căror complexitate impune efectuarea unor cercetări mai îndelungate de către autoritățile penale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 91).
- 70) Or, existența unui asemenea risc sistemic de impunitate este incompatibilă cu cerințele Deciziei 2006/928, astfel cum au fost amintite la punctele 59-61 din prezenta ordonanță.
- 71) În această privință, incumbă în primul rând legiuitorului național sarcina de a lua măsurile necesare pentru a îndeplini aceste cerințe, prin adoptarea dispozițiilor necesare sau prin modificarea dispozițiilor existente pentru a garanta că regimul aplicabil urmăririi și sancționării infracțiunilor de corupție, inclusiv normele care reglementează prescripția răspunderii penale, este conform cu cerințele Deciziei 2006/928. Acest regim trebuie conceput în așa fel încât să nu prezinte, pentru rațiuni inerente acestuia, un risc sistemic de impunitate a faptelor care constituie asemenea infracțiuni, asigurând în același timp protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor acuzate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 93).
- 72) Or, o situație juridică în care legislația unui stat membru care reglementează întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale a fost invalidată și, prin urmare, lipsită de efect de către curtea constituțională a acestui stat membru, fără ca legiuitorul național să fi remediat această situație timp de aproape patru ani, este incompatibilă cu obligația, amintită la punctele 59-61 din prezenta ordonanță, de a se asigura că infracțiunile de corupție săvârșite pe teritoriul național se pedepsesc cu sancțiuni penale care au un caracter efectiv și disuasiv. Astfel, o atare situație, care afectează o dispoziție cu aplicabilitate generală care era aplicabilă oricărei proceduri penale și a cărei neînlocuire ca urmare a declarării neconstituționalității sale nu era previzibilă nici pentru autoritățile însărcinate cu urmărirea penală, nici pentru instanțele penale, implică riscul intrinsec ca numeroase cazuri de corupție să nu poată fi sancționate din cauza împlinirii acestui termen, în special în cauzele a căror complexitate impune efectuarea unei cercetări mai îndelungate de către autoritățile penale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 94).

Cu privire la obligațiile ce revin instanțelor naționale

- 73) Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că principiul supremației dreptului Uniunii impune instanței naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței proprii, a dispozițiilor dreptului Uniunii obligația, în cazul în care nu poate să procedeze la o interpretare a reglementării naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, de a asigura efectul deplin al cerințelor acestui drept în litigiul cu care este sesizată, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare

sau practică națională, chiar și ulterioară, care este contrară unei dispoziții de drept al Uniunii care are efect direct, fără a trebui să solicite sau să aștepte eliminarea prealabilă a acestei reglementări sau practici naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional (Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 95).

- 74 În speță, obiectivele de referință enunțate în anexa la Decizia 2006/928 sunt formulate în termeni clari și preciși și nu sunt însoțite de nicio condiție, astfel încât ele au efect direct (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 253).
- 75 În consecință, revine în principiu instanțelor naționale sarcina de a da efect deplin obligațiilor care decurg din această decizie, precum și de a lăsa neaplicate dispozițiile interne care, în cadrul unei proceduri care privește infracțiuni de corupție, împiedică aplicarea unor sancțiuni efective și disuasive pentru a combate astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 194).
- 76 Rezultă, prin urmare, că în principiu instanțele naționale sunt obligate, în conformitate cu Decizia 2006/928, să lase neaplicate Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, din care rezultă că, în perioada cuprinsă între 25 iunie 2018, data publicării acestei Decizii nr. 297/2018, și 30 mai 2022, data intrării în vigoare a OUG nr. 71/2022, dreptul român nu prevedea nicio cauză de întrerupere a termenului de prescripție a răspunderii penale, în măsura în care aceste decizii au efectul de a conduce la prescrierea răspunderii penale într-un număr mare de cazuri de corupție și, prin urmare, așa cum s-a constatat la punctul 66 din prezenta ordonanță, de a crea un risc sistemic de impunitate pentru astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 98).
- 77 De asemenea, instanțele naționale sunt obligate în principiu, în conformitate cu aceste dispoziții, să lase neaplicată Decizia nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în măsura în care această decizie permite invocarea prescripției răspunderii penale, în temeiul efectelor Deciziilor nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, ca lege penală mai favorabilă (*lex mitior*), în cazuri de corupție, și, prin urmare, amplifică riscul sistemic de impunitate pentru astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 99).
- 78 Cu toate acestea, mai este necesar să se verifice dacă obligația de a lăsa neaplicate asemenea decizii contravine, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, protecției drepturilor fundamentale (Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 100).

- 79 În această privință, trebuie să se observe, în primul rând, că procedurile penale având ca obiect infracțiuni de corupție constituie o punere în aplicare a obligațiilor care revin României în temeiul Deciziei 2006/928 și, prin urmare, a dreptului Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă. Drepturile fundamentale garantate de cartă persoanelor în discuție în cauza principală trebuie, așadar, să fie respectate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 204).
- 80 Or, este necesar să se arate că, după cum a statuat Curtea la punctul 109 din Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606), obligația instanțelor naționale de a lăsa neaplicate Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, precum și Decizia nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție nu este de natură să aducă atingere nici principiului previzibilității, preciziei și neretroactivității infracțiunilor și pedepselor, nici principiului aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), astfel cum sunt garantate la articolul 49 alineatul (1) din cartă.
- 81 În al doilea rând, trebuie amintit că, atunci când, precum în speță, o instanță a unui stat membru este chemată să controleze conformitatea cu drepturile fundamentale a unei dispoziții sau a unei măsuri naționale care, într-o situație în care acțiunea statelor membre nu este în întregime determinată de dreptul Uniunii, pune în aplicare acest drept în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, autoritățile și instanțele naționale sunt libere să aplice standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale, cu condiția ca această aplicare să nu compromită nivelul de protecție prevăzut de cartă, astfel cum a fost interpretată de Curte, și nici supremația, unitatea și efectivitatea dreptului Uniunii (Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 110).
- 82 La punctul 111 din Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606), Curtea a constatat că soluțiile adoptate în Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, precum și în Decizia nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casație și Justiție se întemeiază pe principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, precum și pe principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), astfel cum sunt garantate de Constituția României, aceste principii trebuind să fie considerate ca fiind standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale.
- 83 Rezultă în esență din cuprinsul punctului 118 din Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606), că instanțele române nu sunt obligate să lase neaplicată jurisprudența națională menționată la punctul anterior, conform Deciziei 2006/928, în pofida existenței unui risc sistemic de impunitate a infracțiunilor de corupție, în măsura în care această jurisprudență națională se întemeiază pe principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este protejat în dreptul național, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, inclusiv a regimului de prescripție referitor la infracțiuni.

- 84 În schimb, ținând seama de necesara punere în balanță a standardului național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), pe de o parte, și a dispozițiilor Deciziei 2006/928, pe de altă parte, aplicarea de către o instanță națională a standardului menționat pentru a repune în discuție întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale prin acte de procedură intervenite înainte de 25 iunie 2018, data publicării Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale, trebuie considerată ca fiind de natură să compromită supremația, unitatea și efectivitatea dreptului Uniunii, în sensul jurisprudenței amintite la punctul 76 din prezenta ordonanță (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 123).
- 85 În consecință, este necesar să se considere că instanțele naționale nu pot, în cadrul procedurilor jurisdicționale prin care se urmărește sancționarea pe plan penal a infracțiunilor de corupție, să aplice standardul național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*), astfel cum este menționat la punctul 62 din prezenta ordonanță, pentru a repune în discuție întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale prin acte de procedură intervenite înainte de 25 iunie 2018, data publicării Deciziei nr. 297/2018 a Curții Constituționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 124).
- 86 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că Decizia 2006/928 trebuie interpretată în sensul că instanțele unui stat membru nu sunt obligate să lase neaplicate deciziile curții constituționale a acestui stat membru prin care este invalidată dispoziția legislativă națională care reglementează cauzele de întrerupere a termenului de prescripție în materie penală din cauza încălcării principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este protejat în dreptul național, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, chiar dacă aceste decizii au drept consecință încetarea, ca urmare a prescripției răspunderii penale, a unui număr considerabil de procese penale, inclusiv procese referitoare la infracțiuni de corupție. În schimb, această decizie trebuie interpretată în sensul că instanțele acestui stat membru sunt obligate să lase neaplicat un standard național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*) care permite repunerea în discuție, inclusiv în cadrul unor căi de atac îndreptate împotriva unor hotărâri definitive, a întreruperii termenului de prescripție a răspunderii penale în astfel de procese prin acte de procedură intervenite înainte de o asemenea invalidare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 87 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Decizia 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției

trebuie interpretată în sensul că

instanțele unui stat membru nu sunt obligate să lase neaplicate deciziile curții constituționale a acestui stat membru prin care este invalidată dispoziția legislativă națională care reglementează cauzele de întrerupere a termenului de prescripție în materie penală din cauza încălcării principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este protejat în dreptul național, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, chiar dacă aceste decizii au drept consecință încetarea, ca urmare a prescripției răspunderii penale, a unui număr considerabil de procese penale, inclusiv procese referitoare la infracțiuni de corupție.

În schimb, această decizie trebuie interpretată în sensul că

instanțele acestui stat membru sunt obligate să lase neaplicat un standard național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*) care permite repunerea în discuție, inclusiv în cadrul unor căi de atac îndreptate împotriva unor hotărâri definitive, a întreruperii termenului de prescripție a răspunderii penale în astfel de procese prin acte de procedură intervenite înainte de o asemenea invalidare.

Luxemburg, 9 ianuarie 2024.

Grefier

Președintă de cameră

A. Calot Escobar

O. Spineanu-Matei

Pentru conformitate cu originalul,

Luxemburg, 11. 01. 2024

Pentru Grefier,